

15/2

D • N

15/2 1959

Reaktion på ryssresan

De nordiska ländernas press har under de senaste dagarna livligt diskuterat den tilltänkta inbjudan till Chrustjev. Tendensen att skylla ifrån sig, att förklara något av grannländerna närmast ansvarigt för inbjudan, är en linje i debatten. Denna tendens till alibism är naturlig med hänsyn till att nästan alla demokratiska organ ser på det väntade besöket med obehag och ovilja. De som svarar inbjudan betraktar den nästan genomgående som ett ofrånkomligt ont; de nordiska regeringscheferna har besökt Chrustjev, och nu är det omöjligt att vägra honom att komma hit. Att den ryske tyrannen är en oväkommen, en förhatlig gäst framgår alltså med all tydlighet av pressens reaktion, ja, även av de ängsligt undvikande uttalanden som görs från regeringshåll.

Undantag från denna hållning finns. Det märkligaste är kanske Svenska Dagbladet, som rent av hoppas på att besöket skall förbättra relationerna mellan Ryssland och Norden; tidningens välsinnade attityd hälsas med bugningar av exempelvis Stockholms-Tidningen och Ny Dag, men det socialdemokratiska organet framhåller att högertidningens tro på besökets reella värde dock är otillätligt naiv. Den välvilligaste och sannolikt mest träffande förklaringen till Svenska Dagbladets hållning ges av Expressen, som erinrar om att högertidningens chefredaktör följde med till Ryssland år 1956 som medlem av statsministerns svit. Det bör tillfogas att Dagens Nyheters ledning självfallet var anmodad att på samma villkor delta i resan; självfallet sade vi nej, då det enligt vår mening inte är tidningsledares sak att bilda följen åt regeringar vid sådana visiter, allra minst då visiten gäller en diktator.

Hur är det då med den konventionella synpunkten, enligt vilken takt och ton fordrar återbudning, vem än budningen gäller och hur han än burit sig åt efter den avlagda visiten? Detta resonemang håller inte; det framgår redan av att de nordiska regeringarna omedelbart efter den ungerska frihetsrörelsens krossande ansåg en återbudning otänkbar.

Det är därför fullt befogat då en österrikisk tidning med anspelning på den nordiska debatten ställer frågan: "Är Ungern redan glömt?" Det är för alla uppenbart att de förutsättningar för vänskapsbesök som förelåg 1956 under den bedrägliga tövaderstiden inte längre existerar. Chrustjev har sedan dess ännu klarare avslöjat sig som en diktator av Stalintyp: den man, Bulganin, som jämte Chrustjev var rysk värd 1956, har nu förvandlats från tvillingtyrann till folkfiende, Ungern har krossats, Finland har förödmjukats, det fria Berlin hotas. Att tala om plikten att bjuda tillbaka i detta läge är ett hän mot sanningen och måste tolkas som ett uttryck för att man godtar, eller i varje fall inte starkt reagerar mot, den ryske tyrannens gemenhet.

Men det är ändå inte det värsta. Besöket blir, som hr Hjalmarson häromdagen betonade, en triumf för den konventionella lögnen. Vad skall ske? Man är beredd, skriver en frispråkig tidning, Ölandsbladet, "att ge Chrustjev den öppna famnen och tala alla möjliga älskliga ord med honom och tacka för senast och all storartad gästfrihet, som han då visade. Och den ryske regeringschefen skall å sin sida tala om hur han gillar och högsaktar sina nordiska grannländer och hur hans högsta glädje och önskan är deras lycka och frihet, för vilken senare Ryssland är den bästa och säkraste garanten. Man skall hålla på flera dagar och bara betyga varandra sin oryggliga rejåla vänskap." I hägnet av förstärkt polisskydd, som skall hindra alla missljud vid festerna, kommer denna trafik att fortgå dag efter dag, i land efter land. De vänliga orden blir uttalade av värdar som avskyr sin gäst och alla hans gärningar och av en gäst som under årtal utslungat hotelser mot värdfolket och vars onda vilja mot värdarna och deras syften är känd av alla — därtill kommer att både värdar och gäster vet vad motparten bakom fryntligheten och komplimangerna verkligen tänker. Behövs denna orgie i lögn och bedrägeri? Nej, så smutsiga behöver inte de statliga förbindelserna vara.

Partiet utan väg

kallar den socialdemokratiska ungdomens tidskrift Libertas sitt eget parti. Karaktäristiken är riktig. För ordningens skull bör tillfogas att den kunde användas om alla de demokratiska partierna — det enda parti vars väg är klart utstakad är kommunisterna, som önskar ett Sverige under ryskt styre.

Statsminister Erlander har i en intervju i Stockholms-Tidningen med docent Kurt Samuelsson givit en oavsiktlig bekräftelse av karaktäristikens träffsäkerhet. På doktor Samuelssons fråga vad som är socialism i socialdemokratins målsättning svarar hr Erlander först och främst att partiet vill ordna samhället "så att den enskildes trygghet och frihet befastes"; det är en vacker tanke, men det lär vara svårt att finna en man, en kvinna eller ett barn i Sverige som inte är med på den saken. Det övriga i intervjun är litet mer invecklat, men det går i samma stil. I fråga om de stora sociala reformerna säger statsministern att enigheten glädjande nog varit så stor att det är "omöjligt att numera tala om principiella skillnader av vad som kunde kallas ideologisk art". Socialismen i betydelsen av ett mer omfattande förstatligande förkastar statsministern; skälen för denna målsättning bortfaller, då "välfärdsstaten och den fulla sysselsättningen kan vinnas utan socialisering". Socialiseringskravet har också, framhålls det, uppburits av känslan att folk bör ha medarbetarskap och inflytande på de företag där man verkar; här är det alltså närmast fråga om industriell demokrati. "Men i praktiken är det ju en annan väg vi gått", säger hr Erlander. Det enda som står kvar är enligt en formulering som doktor Samuelsson lyckats få fram ur statsministerns vaga

uttalanden att socialdemokratien är benägen "att, när så behövs, gå längre i fråga om samhällsinslagandet" än de borgerliga partierna. Detta är alltså det minst suddiga som kommer fram i den socialdemokratiska ledarens resonemang.

Men inte ens i denna till utarmning förtunnade luft är man ense. Libertas påstår ungefär motsatsen. Partiet har "försatt sig i en situation där det i den allmänna idébristen tecken låter omgivningen tro att man till slut accepterat den borgerliga dogmen att det mest väsentliga politiska målet är att begränsa den samhälleliga aktivitetens omfattning".

Statsministerns nästan totalt menlösa uttalanden är betecknande. Han kan inte finna några ideologiska skillnader trots sitt trägna sökande, och det beror på att de inte finns. För 35 år sedan skrev den engelske nationalekonomen Keynes att både de liberala och de socialistiska ideologierna var föråldrade. "1800-talets historiska partifrigor är lika döda som färsteken vi åt för en vecka sedan." Den na insikt börjar dess bättre nå fram även till politikens praktiker; dess värre tror de att det fortfarande är nödvändigt att använda de gamla klichéerna för att pigga upp menigheten.

H
Ai
g
a

FI
sk
re
sj
pr
tk
v
n
I
I